

Hamlade träd

Hur gör jag?

- Traditionellt har träd hamlats på sommaren i Sverige, med 3 till 8 års mellanrum. Det går även bra att hamla under andra årstider, men undvik tiden för lövsprickning och lövfällning och när det är riktigt kallt.
- Handverktyg som såg eller sekator är lämpligast. Det är viktigt att verktygen är skarpa för att undvika onödiga skador på trädet.

När du nyhamlar ett ungt träd:

- Välj de lövträd som är livskraftiga och som har en stam som är från 5 till max 10 centimeter i diameter vid brösthöjd. Trots askskottsjukan kan unga askar nyhamlas om de är friska.
- När du hamlar ett träd för första gången, kapa alltid stammen ovanför den nedersta förgreningen eller det lägsta grenvarvet på trädet. En vanlig höjd på detta är 2,5 till 3 meter. Om de grenar du lämnar upplevs för långa kan du kapa dem något men låt alltid knoppar och blad vara kvar på grenen. Det viktiga är att behålla en del av lövverket kring hela trädets omkrets.

När du hamlar ett träd som tidigare varit hamlat:

- Ta bort i stort sett alla grenar men lämna kvar några små grenar runt hela kronan. Trädet behöver ha löv kvar som drar upp vatten och näring till de nya knopparna.
- Såga eller klipp av grenen cirka 2 centimeter från stammen precis utanför grenkragen, eftersom det är härifrån de nya skotten växer.

Gamla, hamlade träd som inte har hamlats på länge behöver hanteras med försiktighet. Risken finns att trädet dör om du utför beskärning eller hamling felaktigt. Om du är orolig för att stora grenar ska brytas sönder, ta hjälp av en arborist eller kontakta Länsstyrelsen för tips om hur du ska gå tillväga.

Vad är ett hamlat träd?

Hamling innebär att trädets grenar skärs av med regelbundna intervall. Hamlade träd har under tusentals år varit viktiga för produktion av lövfoder och ved. De är oftast förknippade med lövängar och är ett minne av hur våra förfäder brukade markerna. I norra Sverige var det vanligt med hamlade träd vid fäbodar.

Löv från ask, lind och alm är favoritfoder bland tamdjur. Det är även de trädslagen som lämpar sig bäst att hamla. Fördelen med hamling är att den kan kombineras med betesdrift. Nu för tiden hamlas träd mest i kulturvårdssyfte och för den biologiska mångfalden.

Regelbunden hamling gör att trädet växer långsammare. Hamlade träd uppnår ofta en hög ålder utan att bli särskilt stora i kronan. Därför utgör de sällan en säkerhetsrisk för människor eller egendom. Inte heller stör de utsikten!

Vilka arter hittar jag här?

Hamlade träd får många olika strukturer. Det finns djupa sprickor i barken där vissa arter av mossor och lavar gillar att växa längst in, andra föredrar det soligare och torrare läget längst ut på barken. Många mossor föredrar den lite fuktigare nordsidan medan många lavar trivs på den torra sydsidan. Hamlade träd kan bli väldigt gamla och hinner därför utveckla håligheter, som är fyllda med mulm. Mulm består av nedbruten ved och rester av löv, kvistar och olika djur. Det soliga och varma läget gör att småkrypens larver utvecklas fortare.

I dagens landskap är hålträd en bristvara och den speciella miljön i dem utgör husrum för en lång rad småkryp, till exempel hålträdklokrypare. Men även fåglar som kattuggla har sina bon här och fladdermöss använder hålen som viloplats på sommaren.

När grenarna är cirka 5 centimeter, som på det här trädet, är det dags att hamla igen. Skär av grenen ca 2 centimeter från stammen, precis utanför grenkragen, eftersom det är härifrån de nya skotten växer.

Välj ett lövträd som har en stam som är mellan 5 och 10 centimeter i diameter vid brösthöjd när du hamlar ett ungt träd för första gången. Glöm inte att lämna grenar kring hela trädets omkrets.

I fäbodmiljöer var det vanligt med hamlade sälgar.

Länsstyrelsen Västmanland, november 2021 Foto: Vikki Bengtsson, Karin Sandberg och Tomas Ljung